

## Hoe gebruiken we de lidwoorden?

### 1. Waar staan de lidwoorden?

Lidwoorden staan voor een zelfstandig naamwoord of voor woorden die als zelfstandig naamwoord gebruikt worden, zoals een werkwoord of een bijvoeglijk naamwoord. Tussen het lidwoord en het woord waar het bij hoort, kunnen een of meer andere woorden staan, zoals bijvoeglijke naamwoorden.

Voorbeelden:

- *De vrouw* stond in *het bushokje* te wachten.
- Zij werd *het wachten* beu. (het werkwoord *wachten* wordt hier gebruikt als zelfstandig naamwoord)
- *Een vertraagde bus* was wel *het laatste* waar ze op zat te wachten. (het bijvoeglijk naamwoord *laatste* wordt hier gebruikt als zelfstandig naamwoord)

Bij lidwoorden maken we onderscheid tussen een onbepaald lidwoord (*een*) en bepaalde lidwoorden (*de, het*).

### 2. Onbepaald lidwoord

Het lidwoord *een* betekent ongeveer hetzelfde als het telwoord *één*. Als we *een* voor een zelfstandig naamwoord plaatsen, geven we aan dat het woord enkelvoudig is (*één*, een enkele). Toch is er een verschil tussen *een* en *één*.

Voorbeelden:

- Ik wil *één* boek kopen.  
Deze zin kan een antwoord zijn op de vraag *hoeveel* boeken je zou willen kopen.
- Ik wil *een* boek.  
Deze zin kan het antwoord zijn op de vraag *wat* je zou willen kopen.

In talen zonder lidwoorden zou je gewoon zeggen "Ik wil boek kopen." Maar dit kan dus niet in het Nederlands. We hebben een lidwoord nodig. Als we *één* gebruiken, benadrukken we de hoeveelheid (1). We gebruiken *een* als de hoeveelheid niet belangrijk is.

### 3. Bepaald lidwoord

In het Nederlands is het lastig te bepalen of een woord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is. Je kunt het alleen zien aan het lidwoord. Het lidwoord *de* wordt gebruikt bij mannelijke en vrouwelijke woorden en bij meervouden, het lidwoord *het* bij onzijdige woorden in het enkelvoud.

De bepaalde lidwoorden *de* en *het* lijken een beetje op de aanwijzend voornaamwoorden *deze, dit, die* en *dat*. We gebruiken een bepaald lidwoord als we praten over een specifiek ding of persoon (of dier, gebeurtenis/toestand). Als we een aanwijzend voornaamwoord gebruiken, dan bedoelen we bijvoorbeeld een specifiek ding of persoon en wijzen er ook naar.

Voorbeeld:

- Ik woon in *het* appartementencomplex. (Je weet welk appartementencomplex ik bedoel)
- Ik woon in *dat* appartementencomplex. (Ik wijs er nu naar)

Let op: *het* hoeft geen lidwoord te zijn, *het* kan ook een persoonlijk voornaamwoord zijn.

Voorbeeld:

- Weet je waar mijn boek is? Nee, ik heb *het* niet gezien.

#### 4. 'De'-woorden en 'het'- woorden

Er is geen duidelijke richtlijn waarmee je kunt bepalen of je *de* of *het* voor een zelfstandig naamwoord moet plaatsen. We zullen de *de-woorden* en *het-woorden* uit het hoofd moeten leren. Gelukkig zijn er een paar regels die je een beetje kunnen helpen bij het leren. De regels staan in het [schema lidwoorden](#).

#### 5. Wanneer komt er geen lidwoord bij het zelfstandig naamwoord?

In een aantal gevallen mag of moet het lidwoord in het Nederlands worden weggelaten. Voor wie Nederlands moet leren is het lastig om erachter te komen wanneer het lidwoord wel en wanneer het lidwoord niet moet of hoeft worden gebruikt. De belangrijkste gevallen waarin het lidwoord wordt weggelaten, zetten we op een rij.

In zinnen staat geen lidwoord:

- als het zelfstandig naamwoord in het meervoud staat  
In de kast staan *kopjes*.  
Eten we nu alweer *spruitjes*?
- als je het zelfstandig naamwoord niet kunt tellen  
Emma drinkt elke dag *koffie*.  
Hij doet *boter* in de pan.  
Er is *onrust* ontstaan.
- bij namen van personen , steden en landen  
*Mauro* woont in *Amersfoort*.  
Hij komt uit *Italië*.

Let op: geografische begrippen of namen zoals straten, rivieren of bergen, krijgen altijd een lidwoord.

- bij het aanduiden van dagen, maanden en talen:  
Ze komt *maandag* op bezoek.  
*Vrijdag* brengt ze de boeken terug naar de bibliotheek.  
Hij is jarig in *juli*.  
Hij spreekt *Nederlands* en *Italiaans*.

- bij het aanduiden van een beroep, (aanspreek)titel, rol/functie en familie-/verwantschapsnamen:  
Hij is *automonteur*.  
*Professor De Vries* houdt een lezing.  
*Prinses Amalia* viert haar verjaardag.  
Zij is *voorzitter* van de vereniging.  
Hij is vandaag *vader* geworden!  
Wat is *oma* toch lief!
- als je het zelfstandig naamwoord 'aanwijst' (je gebruikt dan een aanwijzend voornaamwoord) of duidelijk aangeeft van wie iets of iemand is (je gebruikt dan een bezittelijk voornaamwoord)  
Waar heb je *dat doosje* gelaten?  
Ik heb *mijn sleutels* op de kast gelegd.  
*Onze zoon* speelt bij een vriend.
- bij muziekinstrumenten, kinderspelen en sportbeoefening/vrijtijdsbesteding/hobby:  
Ik speel klarinet.  
Zij spelen doktertje.  
Ik zit op voetbal.  
Ik hou van tuinieren.
- in woordgroepen die beginnen met buitenlandse (meest Franse of Latijnse) voorzetsels:  
Zij reisden *per* (=met) trein naar Milaan.  
*Per* (= met ingang van) 1 januari 2016 geldt deze regels niet meer.  
*Qua* (=voor wat betreft het) niveau kun je de spelers vergelijken met amateurs.
- als het zelfstandig naamwoord gevolgd wordt door een letter of nummer en als combinatie in het taalgebruik van alledag vaak voorkomt (alleen in het enkelvoud!)  
Jan werkt in *kamer 123b*.  
Vanaf het station kom je met *lijn 9* bij ons kantoor.  
Dat staat op *bladzijde 27*.  
  
Let op: de namen van provinciale wegen en snelwegen krijgen altijd een lidwoord.  
Voorbeeld: Er staat een file op *de A73*.
- in woordgroepen die beginnen met het voorzetsel *zonder*:  
Je mag niet *zonder jas* naar buiten gaan.  
*Zonder laptop* kan ik thuis niet werken.
- bij een meer algemene betekenis (zowel enkelvoud als meervoud):  
Brood koop je bij de bakker.  
Olifanten houden van water.
- na voorzetsels in een vaste verbinding, waarbij het gaat om een abstracte zaak:  
Ik ga *naar school*. (naar school gaan)  
Nee, ze is niet op kantoor aanwezig. Ze is *met vakantie*. (met vakantie zijn)

Let op: wanneer je het bijvoorbeeld hebt over de school als instelling, gebruik je wel een lidwoord. Voorbeeld: Dit grindpad loopt naar *de school*.

- ook na andere voorzetsels in min of meer formeel (journalistiek, ambtelijk, juridisch) taalgebruik:  
Er waren *naar schatting* (=ongeveer) meer dan honderd toeschouwers.  
De treinen rijden weer *volgens dienstregeling* (=zoals de vertrektijden zijn aangegeven) .  
De werkzaamheden zijn *conform plan* uitgevoerd (=zoals in het plan staat beschreven).
- in krantenkoppen, onderschriften, titels:  
Einde kabinetscrisis nog niet in zicht.  
Man bijt hond.
- bij herhalingen:  
Ik heb je *keer op keer* (=vaak) gewaarschuwd.  
Hij miste *kans na kans* (=hij heeft veel mogelijkheden/kansen gekregen).  
Het regende *dag in dag uit* (=iedere dag).  
*Voetje voor voetje* (=langzaam) kwam zij dichterbij.
- bij aan- of uitroepen:  
Wilt u allemaal even opzij gaan, *mensen* !  
*Jongen*, wat ben jij gegroeid !
- bij de meeste ziektes/klachten:  
Zij heeft *astma*.  
Het jongetje heeft *buikpijn*.
- als het gaat om vaste verbindingen, van zaken die min of meer bij elkaar horen  
Zij is *met vlag en wimpel* geslaagd (=met een goede beoordeling geslaagd).  
Ze herstelde de broek *met naald en draad*.
- zelfstandige naamwoorden die de functie van voorzetsel hebben aangenomen, zoals begin, richting, halte, hartje, station.  
Het hotel ligt in *hartje centrum* (=midden in het centrum).  
*Begin* 2016 zijn ze verhuisd.  
Ze zijn gisteren vertrokken *richting* Italië.  
Ze stappen uit bij *halte* Stationsweg.  
Het was druk op *station* Rotterdam Centraal.

Opmerking: Voor deze categorie geldt dat je de combinaties ook kunt gebruiken mét het lidwoord.

Voorbeelden:

- Het hotel ligt in *het hartje van het centrum*.
- *In het begin van 2016* zijn ze verhuisd.
- Ze zijn gisteren vertrokken *in de richting van Italië*.
- Ze stappen uit *bij de halte Stationsweg*.
- Het was druk *op het station Rotterdam Centraal*.